

Tekenen in de Tijd 64

11-17 oktober 2020

De encycliek Fratelli tutti gaat over de compassie, de liefde. De liefde tot de onbekende, misschien zelfs wel bedreigende ander. Deze liefde laat zich uiteindelijk door niets tegenhouden. Erik Borgman legt uit hoe zij via de weg van de binding naar vrijheid voert.

Zoals dat soms gaat, viel ik zaterdagavond toevallig in een film op de Vlaamse televisie: *The Adjustment Bureau*. De film wordt afwisselend een thriller of een sciencefictionfilm genoemd, maar draait vooral om filosofische en uiteindelijk ook theologische vragen. De organisatie waaraan de film zijn titel ontleent, het Bureau van Aanpassing, moet ervoor zorgen dat de dingen verlopen volgens hun vooraf bepaalde plan. Als de veelbelovende politicus David Morris de balletdanseres Elise Sellas ontmoet, is het liefde op het eerste gezicht. De ontmoeting viel buiten het plan dat erop gericht is Morris tot president van de Verenigde Staten en Sellas een beroemde danseres en choreografe te maken. Het Bureau doet zijn best de ontsporing te herstellen. Maar met hun bereidheid zich aan hun liefde toe te vertrouwen en dankzij de bewondering daarvoor van een van de medewerkers van het Bureau die deze ertoe brengt hen te helpen, bereiken ze dat niet hun levens worden aangepast aan de scripts, maar dat de scripts zelf worden aangepast.

Er is een vrije wil voor wie geloven dat deze er is en er alles voor op het spel zetten die wil ook te gebruiken: zo zou je de boodschap van de film kunnen samenvatten. Maar je zou ook kunnen zeggen dat de film draait om de macht van de liefde die alle vooraf bepaalde schema's weet te doorbreken en de onzekerheid verkiest boven de zekerheid, ook als die leidt tot roem en succes, als dit de noodzaak impliceert zonder liefde te leven. Natuurlijk gaat het in de film over de romantische liefde, maar die kun je zien als metafoor voor de liefde waarvan de apostel Johannes schrijft dat iedereen die liefheeft een kind is van God, 'want de liefde komt van God' en 'God is liefde' (1 Johannes 4,7-8). Het is zijn onstuitbare liefde voor degenen die onder het kwaad gebukt gaan die maakt dat dankzij Jezus' optreden 'satan als een bliksemschicht uit de hemel' valt (Lucas 10,18). De liefde is 'de vinger Gods' waarmee Hij de demonen weet te verdrijven die mensenlevens kapot maken (Lucas 11,20). Vermeend 'wijzen en verstandigen' die gefixeerd zijn op het grote plan zien het belang daarvan niet. Maar de 'eenvoudigen' weten dat het leven zich op dit niveau afspeelt en hier verloren gaat of wordt gered (vgl. Lucas 10,21).

Deze zondag vieren we in het Huis van Dominicus het feest van Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans. Dominicaan Jozef Essing benadrukte in zijn preek hoe de rozenkrans een manier kan zijn om wat in Jezus door God aan de wereld gebeurd is, in het hart te bewaren en het te overwegen. Aldus gaan we zwanger van Gods woord zoals Maria zwanger ging van Jezus. De pijn en de onrust die wij nu zo vaak ervaren – of ben ik de enige? – zullen barensweeën blijken te zijn, teken dat wij bezig zijn de waarachtige vrijheid het leven te schenken. Daarbij is van belang wat Johannes de Doper in het Johannesevangelie zegt: 'Hij moet groter worden en ik kleiner' (Johannes 3,30). Pas als we beseffen dat wij niet zelf het centrum zijn van ons leven, kunnen we zien waar de Heilige Geest neerdaalt en haar de vrijheid geven om ons in dienst te nemen.

De nieuwe encycliek van paus Franciscus, *Fratelli tutti*, draait helemaal om de beweging die ons uit onszelf trekt. Zoals de barmhartige Samaritaan zich uit compassie van zijn weg liet afbrengen en naar een man ging die voor hem een vijand en bedreiging was, maar gewond langs de weg liggend aan hem verscheen als medemens in nood, zo is dat ook onze opdracht. Op alle terreinen van het leven. Grenzen zijn er om te overschrijden. Niet op de manier waarop topsporters dat doen, die elk record steeds proberen te verbeteren, maar op de manier waarop de liefde dat doet. Zij laat zich uiteindelijk door niets en niemand tegenhouden. Zo scheidt ze langs de weg van de binding vrijheid.

Erik Borgman, lekenDominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus